

יעקב – ישראל: סיבותיו של יעקב אבינו בגלגוליו.

יציאתו לחרון:

בראשית פרק כז

(מב) נגיד לרבקה את דברי עשו בנה הגדול ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרעה:
(מג) ועתה בני שמע בקולי וקום ברחלך אל לבן אחי סבנה:

בראשית פרק כח

(א) ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען:
(ב) קום לך פדגה אדם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך:
(ג) ואל שדי וברך אתך ויפרך וירבה והיית לקהל עמים:
(ד) ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתה לרשתך את ארץ מגרריך אשר נתן אלהים לאברהם:

בראשית פרק כח

(יג) והנה יקוץ נצב עליו ויאמר אני יקוץ אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתגנה ולזרעך:
(יד) והנה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וצפנה וגגבה ונגרכו בך כל משפחת האדמה ויברךך:
(טו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבותיך אלי האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אסע עשיתי את אשר דברתי לך:

חזרתו מחרן לארץ ישראל:

בראשית פרק לא

(א) וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה:
(ב) וירא יעקב את פני לבן והנה איגנו עמו כתמול שלשום:
(ג) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו:
(ה) ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איגנו אלי כתמול שלשם ואלהי אבי הנה עמדי:

(יא) ויאמר אלי מלאך האלהים בחלום יעקב ואמר הנני:
(יב) ויאמר שא-נא עיניך וראה כל העתדים העלים על הצאן עקדים וקדים ויברכים כי ראיתי את כל אשר לבן עשה לך:
(יג) אנכי האל בית-אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם גדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך:

(יח) וינהג את כל מקנהו ואת כל רכשו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן אגרם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען:

משכם לבית אל:

בראשית פרק לד

(ל) ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עברתם אתי להבאישני בישב הארץ בקנעני ובפרזי ואני מתי מספר ואספיו עלי והלוני ונשמדתי אני ובייתי:
(לא) ויאמרו הכזוה יעשה את-חמתנו: פ

בראשית פרק לה

- (א) ויאמר אלהים אלי-יעקב קום גלה בית-אל ושב-שם ועשה-שם מזבח לאל הנראה אליך בברוך מפני עשוי אחיך:
(ב) ויאמר יעקב אלי-ביתו ואל כל-אשר עמו הסרו את-אלהי הנכר אשר בתכלם והטהרו והקליפו שמלותיכם:
(ג) ונקומה ונעלה בית-אל ונעשה-שם מזבח לאל הענה אתי ביום צאתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי:
(ד) ויתנו אלי-יעקב את כל-אלהי הנכר אשר בידם ואת-הנזמים אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם-שכם:
(ה) ויסעו ויהיו חפת אלהים על-הערים אשר סביבותיהם ולא גדפו אחרי בני יעקב:
(ו) ויבא יעקב לזוזה אשר בארץ כנען הוא בית-אל הוא וכל-העם אשר-עמו:
(ז) ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל בית-אל כי שם נגלו אליו האלהים בברחו מפני אחיו:
(ח) ותמת דברה מיגדת רבקה ותקבר מתחת לבית-אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בקות: פ
(ט) וירא אלהים אלי-יעקב עוד בבאן מפדן ארם ויברך אותו:
(י) ויאמר-לו אלהים שמך יעקב לא-יקרא שמך עוד יעקב כי אם-ישראל! יהיה שמך ויקרא את-שמו ישראל:
(יא) ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מסלצין יצאו:
(יב) ואת-הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתגנה ולזרעך אסגיר אפן את-הארץ:

ירידתו למצרים:

בראשית פרק לה

- (ט) מהרה ועלו אל-אבי ואמרתם אליו זה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל-מצרים רגה אלי אל-תעמד:
(י) וישבת בארץ-גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובגיתך וצאנך ובעקרבך וכל-אשר-לך:
(יא) וכלכלתי אתך שם כי-עוד חמש שנים רעב פן-תגרש אתה וביתך וכל-אשר-לך:

בראשית פרק מה

- (כז) וידברו אליו את כל-דברי יוסף אשר דבר אלכם וירא את-העגלות אשר-שלח יוסף לשאת אתו ותלוי הים יעקב אביהם:
(כח) ויאמר ישראל רב עוד-יוסף בני מי אלקה ואראנו בטרם אמות:
(א) ויסע ישראל וכל-אשר-לו ויבא בארזה שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק:

- (ב) ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב ויאמר הבני:
(ג) ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל-תירא מרדה מצרים כי-לגוי גדול אשימך שם:
(ד) אנכי ארד עמך מצרים ואנכי אעלה גם-עלה ויוסף ישיט ידו על-עיניך:
(ה) וגם יעקב מבאר שבע וישאו בני-ישראל את-יעקב אביהם ואת-טפם ואת-נשיהם בעגלות אשר-שלח פרעה לשאת אתו:

רמב"ן בראשית פרק מז

- (ב) ויאמר יעקב יעקב - אחר שאמר לו השם לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, היה ראוי שיקראנו בשם הנכבד ההוא. וכן הוא מזכר בפרשה הזאת שלשה פעמים, אבל קראו יעקב לרמז כי עתה לא ישור עם אלהים ועם אנשים ויוכל, אבל יהיה בבית עבדים עד שיעלנו גם עלה, כי מעתה הגלות תתחיל בו. וזה טעם ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו (פסוק ח), כי בשם בני ישראל יבאו שמה, כי יפרו הבנים וירבו ויגדל שמם וכבודם, אבל יעקב הוא עתה ברדתו שם:

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נג עמוד א

אמר רבי יוחנן: רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.

ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר (שמואל א ט, יג) כבאכם העיר כן תמצאון אותו בטרם יעלה הבמתה לאכול כי לא יאכל העם עד באו כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקרואים וכל כך למה לפי שהנשים דברניות הן ושמואל אמר כדי להסתכל ביפיו של שאול דכתיב (שמואל א ט, ב) משכמו ומעלה גבוה מכל העם ורבי יוחנן אמר לפי שאין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא.

הרב קוק עין אי"ה ברכות פרק שביעי פסקה לד

שלוש סבות הן, סבה טבעית, סבה רצונית, והכלל של כולן הסבה ההשגחית, שהיא מחוללת מצד יד ד' יתברך אשר הועיד לכל דבר וענין תעודתו, באשר אין לך דבר שאין לו שעה. ע"כ למדנו שגם בהיותנו יודעים את הסבה ההשגחית אנו צריכים מ"מ לחקור, אחר הסבה הטבעית ע"פ הרוב, וגם על הסבה הרצונית, שמכל אלה תשתלם ידיעתנו בדרכי ההשגחה העליונה שהוא עמוד של דעת האלקים. ע"כ בתור סבה טבעית אמר שהנשים דברניות הן, והסבה הרצונית היא להסתכל ביופיו של שאול, והכלל העולה על כולם הסבה ההשגחית שהיתה בזה הוא מפני שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. אמנם שלשה אלה הענינים אפשרים הם להיות הערות נחוצות להעיר רוח מי שהי' צריך להיות מתחיל במלוכה הישראלית. כי הנה ישנן השלמות נמוכות, שהם אפשרים להיות חסרות דוקא בבעל נפש גבוהה. ובאשר ע"פ רוב הם ראויות להיות יסודות להנהגה המעשית, ובאשר היסוד העקרי הוא עכ"פ גדולת הנפש ע"כ צריך להיות הערות מיוחדות בשמירה על כל הדברים שאפשר להיות קטנים בעיני מורם מעם מצד תשוקתו לכללים גדולים ונעלים. האחת היא, כאשר ישנם דברים כלליים ודברים פרטיים שמתחלקים לפרטים ולפרטי פרטים בין בהשגת השכל בין בהנהגה. והנה האיש אשר אין נפשו מוכנת לגדולות הוא אין לו עסק כ"כ עם הענינים הכלליים ע"כ נמצאת בנפשו הכנה טובה לשמירת הפרטים, להשגתם והעמדתם. אמנם בעל נפש הגדולה שמשוטט ברומו של עולם להשקיף על גוי ועל אדם יחד, תקצר דעתו לפעמים בעסקים הפרטיים. אמנם כל יתרונו של מלך חכם המכין בחסד כסאו, להיות יכול להרחיב דעתו מעל עילוי הדברים הנשגבים הכללים על כל פרטי הפרטים, יחוס על דל ואביון ונפשות אביונים יושיע.

וזאת היא ג"כ מדת הענוה הנכונה, שראוי לאדם השלם להכיר כמה דלה היא ערך סקירתו המוקפת בגדרים צרים של ההוה והמקום הקטן לעומת מרחב המציאות שענין ד' הנה משוטטות בו בכללו. והתאמת הכללים אל הפרטים המה יסודי ההגבלות, ובזה נכלל ג"כ כלל הזמן אל ההוה שהוא הנצח הנמשך, שביחוד כסא המלכות ראוי להיות נכון תמיד על יסודות מחוזקים, "על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם".